

[Úvahy nad slovem u Wittgensteina]

88-222

Wittgenstein začíná svá logická zkoumání větším citátem z Augustinových *Konfesí* I/8, a potom dodává, že v citované pasáži nacházíme jisté vypodobnění podstaty lidské řeči. A charakterizuje to podstatně následovně: Slova mluvy označují předměty – a věty jsou spojení takových označení. Místo označení můžeme překládat také pojmenování. A Wittgenstein pokračuje: V tomto obraze (vypodobnění) mluvy nacházíme kořeny myšlenky (ideje): Každé slovo má nějaký význam. Tento význam je slovu přiřazen. Je oním předmětem, jež slovo zastupuje (za něž tu stojí ono slovo). Wittgenstein potom uvádí svou kritiku tohoto pojetí. To už nás na tomto místě nemusí tolik zajímat. Zůstaneme jen u formulace, která Wittgensteinovi slouží jako příprava k tomu, aby svou kritiku provedl. Pro nás tato formulace bude vhodná k tomu, abychom uplatnili svou kritiku, která se od Wittgensteinovy bude odlišovat. – Předně odmítneme (pro pořádek), že význam slova lze prostě ztotožnit s jeho předmětem. Slovo především nemá žádný předmět, nýbrž je pouze k něčemu přiřazeno. Když určitý jeden úhel v trojúhelníku označíme jako alfa, tak to ještě neznámá, že α samo se vztahuje k nějakému úhlu, nýbrž jsme to my, kteří na základě dohody pro daný kontext tento znak, toto písmeno řecké abecedy budeme chápat jako jeden určitý úhel, totiž úhel α . Náš zájem se orientuje na to, jakým způsobem je možno „chápat“ a na základě toho se „domluvit“, že α „znamená“, „pojmenovává“ právě úhel, a to právě tento určitý úhel v tomto trojúhelníku. Formalizace logiky vůbec a zejména moderní logiky tuto otázku zcela vytěsňuje a staví ji stranou, do pozadí, nechce o ní vůbec uvažovat. A to je jen dokladem toho, jak je „subjekt“ zapomínán a jeho aktivita zanedbávána a odstavována.

13. II. 88